

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 94/2024-9

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], t. č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody Hrnčiarovce nad Parnou, proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave č. k. 3Tos/187/2023-114 z 31. októbra 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 23. januára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením krajského súdu č. k. 3Tos/187/2023-114 z 31. októbra 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Žiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom a navrhuje priznať mu náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Trnava uznesením č. k. 10PP/44/2023-64 zo 14. júla 2023 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) rozhodol tak, že podľa § 415 ods. 1 Trestného poriadku a § 66 ods. 1 písm. b) a ods. 2 Trestného zákona zamietol žiadosť sťažovateľa o podmieňané prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody, ktorý mu bol uložený rozsudkom Okresného súdu Komárno sp. zn. 1T/36/2014 z 12. marca 2015 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 4To/49/2015 z 28. mája 2015.

3. O sťažnosti sťažovateľa podanej proti uzneseniu okresného súdu rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že ju podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ako nedôvodnú zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Proti napadnutému uzneseniu krajského súdu sťažovateľ podal túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že všeobecné súdy v podstate vylúčili možnosť jeho podmieneného prepustenia, keďže konštatovali splnenie všetkých podmienok, okrem tej, že sa od neho môže očakávať, že v budúcnosti povedie riadny život. V tejto súvislosti namieta:

- a) hlavným dôvodom podmieneného neprepustenia z výkonu trestu odňatia slobody nemôžu byť jeho predchádzajúce odsúdenia, ktoré už boli zahladené. Svoju trestnú minulosť už nevie ovplyvniť;
- b) priaznivé rodinné okolnosti vyhodnotili všeobecné súdy ústavne nekonformne v jeho neprospech. S rodinnými pomermi a jeho vekom sa vysporiadali formalisticky;
- c) konajúce súdy nebrali ohľad na jeho správanie vo výkone trestu odňatia slobody, v ktorom dodržiaval všetky pravidlá, pôsobil v zaradení „hlavný kuchár“ a „vedúci izby“. Hodnotenie príslušného ústavu na výkon trestu odňatia slobody nebolo úplné, čo namietal aj v sťažnostnom konaní. Nie je na mieste neveriť mu, že by u neho mohla nastať aspoň minimálna zmena, ktorú bolo potrebné zohľadniť;
- d) závažnosť spáchaného trestného činu nemôže byť braná do úvahy v takej intenzite, ako v čase jeho spáchania.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením krajského súdu, ktorým bola zamietnutá sťažovateľova sťažnosť podaná proti uzneseniu okresného súdu o zamietnutí jeho žiadosti o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody.

6. Napriek absencii právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vyhodnotil ústavnú sťažnosť ako obsahovo natoľko zrozumiteľnú, že umožňuje v tejto veci realizovať jej predbežné prerokovanie (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 588/2015, I. ÚS 71/2021).

7. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) vo všeobecnosti uznáva veľmi vysokú mieru autonómie všeobecného súdu pri rozhodovaní o splnení podmienok na podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody, je však povolaný zasiahnuť v takých prípadoch, ak je zvolený výklad všeobecných súdov výrazom zjavného faktického omylu či logického excesu, čím sa vybočuje zo zásad spravodlivého procesu (m. m. nálezy Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 715/04 z 1. decembra 2005 a sp. zn. I. ÚS 2201/16 z 3. januára 2017).

8. Takáto situácia by mohla nastať, ak by všeobecné súdy rozhodovali na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu a svoje rozhodnutie by založili iba na informáciách z doby odsúdenia sťažovateľa (m. m. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 611/2000 z 22. marca 2001), ak svoje závery riadne a presvedčivo neodôvodnili a ak prognózu vedenia riadneho života posudzovali iba na základe minulého správania sťažovateľa, resp. okolnostiach vzťahujúcich sa na povahu a závažnosť spáchaného trestného činu (m. m. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 1735/10 z 12. mája 2011).

9. Ústavný súd v tejto súvislosti akcentuje, že z ústavy nevyplýva základné právo na to, aby bolo žiadosti odsúdeného o podmienéčné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody vyhovené. Je oprávnený zasiahnuť len vtedy, ak je výklad právnej úpravy realizovaný všeobecným súdom výrazom zjavného omylu či logického excesu, vybočuje zo zásad spravodlivého procesu alebo je prejavom svojvôle (III. ÚS 355/2021). Inými slovami, konajúci súd má pri rozhodovaní o podmienéčnom prepustení diskrečnú právomoc, to ale neznamená, že môže o podmienéčnom prepustení rozhodovať svojvoľne či arbitrárne. Z obsahu garancií obsiahnutých v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd vyplýva, že súdy v právnom štáte musia rozhodovať aj o podmienéčnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody predvídateľne a presvedčivo. Posúdenie splnenia zákonných podmienok podmienéčného prepustenia je vecou sudcovskej úvahy. Uvedenému nasvedčuje aj samotná formulácia § 66 ods. 1 Trestného zákona, v zmysle ktorého súd *môže* odsúdeného podmienéčne prepustiť na slobodu, ak sú na to splnené tam uvedené podmienky.

10. Z Trestného zákona (§ 66 a nasl.) možno vyvodit' tri podmienky podmienéčného prepustenia, a to ak odsúdený vo výkone trestu plnením svojich povinností a svojím správaním preukázal polepšenie; môže sa od neho očakávať, že v budúcnosti povedie riadny život a vykonanie časti trestu. Pri rozhodovaní o podmienéčnom prepustení súd prihliadne aj na povahu spáchaného trestného činu a na to, v akom ústave na výkon trestu odsúdený trest vykonáva (m. m. I. ÚS 509/2022).

11. Podstatou argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti je nesúhlas sťažovateľa s výkladom a aplikáciou tretej zákonnej podmienky podmienéčného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody, t. j. podmienky očakávania vedenia riadneho života v budúcnosti.

12. Sťažovateľ v konkrétnostiach namieta, že hlavným dôvodom na podmienéčné neprepustenie z výkonu trestu odňatia slobody nemôžu byť jeho predchádzajúce odsúdenia, ktoré už boli aj zahladené. Ústavný súd k tomuto tvrdeniu konštatuje, že trestná minulosť je relevantným faktorom pri rozhodovaní o podmienéčnom prepustení odsúdeného. Avšak predpoklad vedenia riadneho života v budúcnosti nemôže byť založený predovšetkým, či dokonca výlučne na trestnej minulosť konkrétneho jednotlivca. Je potrebné zohľadniť ďalšie aktuálne poznatky o osobe odsúdeného, stav jeho nápravy i prostredie, v ktorom by sa ocitol po prípadnom podmienéčnom prepustení na slobodu, ako aj zaoberať sa okolnosťami spáchania trestnej činnosti s ohľadom na mieru prekonania subjektívnych príčin tejto trestnej činnosti na strane odsúdeného. Trestnú minulosť nemožno hodnotiť formalisticky – koľkokrát bol jednotlivec odsúdený, koľkokrát vykonával nepodmienéčný trest odňatia slobody či koľkokrát porušil podmienky podmienéčného prepustenia. Je potrebné zvážiť, pred akou dlhou dobou a z akých dôvodov došlo k spáchaniu predchádzajúcich trestných činov a či možno od odsúdeného na základe jeho aktuálneho výkonu trestu očakávať, že povedie riadny život (nálezy Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2201/16 z 3. januára 2017 a sp. zn. II. ÚS 1945/20 z 29. januára 2021). V nadväznosti na popísané teoretické východiská sa ústavný súd zaoberal tým, či všeobecné súdy zohľadnili vo veci sťažovateľa všetky pomenované kritériá.

13. Ústavný súd sa oboznámil s obsahom odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu, ako aj jemu predchádzajúceho uznesenia okresného súdu. Konajúce súdy vo svojich rozhodnutiach dospeli k záveru, že sťažovateľ splnil formálnu podmienku, keď vykonal potrebnú časť z výmery

uloženého trestu odňatia slobody. Zároveň splnil aj materiálnu podmienku týkajúcu sa hodnotenia ústavu o jeho správaní vo výkone trestu odňatia slobody, ktoré malo pozitívny charakter. Ďalšiu z materiálnych podmienok, ktorou je dôvodné očakávanie, že v budúcnosti povedie riadny život, však krajský súd považoval (obdobne ako okresný súd) za nenaplnenú. Jej nesplnenie odôvodnil (ako sám uviedol, pozn.) komplexným hodnotením osoby sťažovateľa, jeho osobných a charakterových vlastností, celkovým postojom k spoločenským normám a pravidlám, prostredím, v ktorom žil pred nástupom na výkon trestu a povahou a charakterom spáchanej trestnej činnosti (s. 6 až 10 uznesenia krajského súdu a s. 2 až 7 uznesenia okresného súdu). Ústavný súd sa tak zaoberal skutočnosťou, či konajúce súdy zohľadnili všetky okolnosti sťažovateľovej veci (bod 12 tohto uznesenia, pozn.) v takej miere, aby bolo možné vykonať záver o ústavnej udržateľnosti posúdenia jeho žiadosti o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody alebo prijať ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie.

14. Poznatky o osobe sťažovateľa popísal najmä okresný súd (ale aj krajský súd na s. 7 uznesenia krajského súdu), ktorý pritom vychádzal najmä z hodnotenia riaditeľa príslušného ústavu na výkon trestu odňatia slobody. Išlo pritom nielen len o poznatky z ústavu na výkon trestu odňatia slobody, ale aj informácie o jeho rodinných a osobných pomeroch [riaditeľ ústavu na výkon trestu odňatia slobody disponuje najkomplexnejšími a najrelevantnejšími informáciami o odsúdenom, keďže je *de facto* v priamom kontakte s ním (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Urtos/6/2020 z 18. novembra 2020)].

15. Z uznesenia krajského súdu ďalej nevyplýva, že by bola trestná minulosť sťažovateľa hodnotená formalisticky, resp. že by bola jeho žiadosť o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody vyhodnotená len s ohľadom na jeho trestnú minulosť (14 záznamov v registri trestov). Krajský súd síce pomenoval opakované vykonávanie nepodmieneného trestu odňatia slobody či porušenie podmienky podmieneného prepustenia s poukazom na „zjavnú neúctu“ k zákonom chráneným hodnotám, avšak zároveň vyhodnotil aj ďalšie súvisiace okolnosti. Vo vzťahu k trestnej minulosti sťažovateľa uviedol, že tento sa dopúšťal rôznorodej trestnej činnosti, a to „*pravidelne a opakovane najmä od roku 1984 do roku 2001 (odsúdením Okresného súdu Dunajská Streda zo dňa 07.11.2011, sp. zn. 2T/111/2001 bol odsúdenému uložený nepodmienený trest odňatia slobody vo výmere 7 rokov, ktorý si vykonal) a následne v roku 2013, pričom od tohto roku sa odsúdený doposiaľ nachádza vo výkone trestu*“. Ďalej však zhodnotil aj povahu trestného činu, pre ktorý je aktuálne vo výkonu trestu odňatia slobody, ale aj okolnosti a obdobie jeho spáchania. Sťažovateľ v čase rozhodovania krajského súdu vykonával trest odňatia slobody za spáchanie zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a) a ods. 2 písm. d) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. j) Trestného zákona a zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1 Trestného zákona, ktorého sa dopustil voči „*svojím najbližším*“, t. j. družke a deťom. Tejto trestnej činnosti sa mal dopúšťať dlhodobo od presne nezisteného času v jeseni 2011 do 12. októbra 2013, a to hlavne pod vplyvom alkoholu (v minulosti už odsúdený za trestný čin ohrozenia pod vplyvom návykovej látky, pozn.). Okresný súd v tomto kontexte poukázal aj na znalecký posudok, v zmysle ktorého sa z dôvodu trestnej činnosti odsúdeného vytvoril u jeho družky syndróm týranej osoby a u detí syndróm týraného a sociálne zanedbávaného dieťaťa. Krajský súd následne skonštatoval nepriaznivú resocializačnú prognózu sťažovateľa na základe vysokého rizika recidívy trestnej činnosti, ktorá rovnako nesvedčí v prospech novej prognózy, že odsúdený povedie na slobode riadny život.

16. Pokiaľ ide o zohľadnenie kriminálnej minulosti sťažovateľa vrátane zahladených odsúdení pre účely rozhodovania o podmieňanom prepustení z výkonu trestu, ústavný súd konštatuje, že išlo o celkom regulárny postup konajúcich súdov, ktoré štandardne využívajú v danom prípade odpis z registra trestov, ktorý na rozdiel od výpisu z registra trestov (určený na preukazovanie bezúhonnosti v civilnom živote) obsahuje aj zahladené odsúdenia a podáva reálny, a teda objektívny obraz o osobe, ktorej resocializačnú prognózu je potrebné stanoviť.

17. Krajský súd sa následne venoval aj stavu nápravy sťažovateľa. Vyjadril presvedčenie, že každá osoba si zaslúži v živote dostať šancu na nápravu chýb, ktorých sa dopustila v minulosti, a že jej zlyhanie bolo ojedinelé a nebude sa opakovať. V okolnostiach sťažovateľovej veci ale vyhodnotil, že ani jeho ochota viesť na slobode riadne život, kritický postoj k spáchaniu trestnej činnosti, sociálne väzby s rodinou a ani pozitívne správanie sa v ústave na výkon trestu odňatia slobody dosiaľ nerozptýlili jeho pochybnosti o tom, že by bolo možné očakávať vedenie riadneho života. Posúdenie otázky prípadnej recidívy označil ako predpoklad vyslovený s väčšou či menšou mierou pravdepodobnosti, avšak súd je odkázaný na objektívne okolnosti, ktorými sú doterajšie sklony odsúdeného k páchaniu trestnej činnosti. Nateraz sa konajúcim súdom javilo, že dodržiavanie pravidiel je schopnosť, ktorá sa u sťažovateľa prejavuje len pod dozorom a vo vynútených podmienkach výkonu trestu odňatia slobody. Z uznesenia krajského súdu tak implicitne vyplýva, že krajský súd nemal za preukázané, že by výkon trestu odňatia slobody už splnil vo vzťahu k sťažovateľovi svoj účel.

18. Sumarizujúc všetky vo veci konštatované okolnosti, ústavný súd nemôže prisvedčiť sťažovateľovej námietke o založení rozhodnutí konajúcich súdov len na jeho trestnej minulosti. Tá síce tvorí podstatnú okolnosť pri ich rozhodovaní, avšak pri uvážení ďalších, pre vec podstatných skutočností. Tými boli poznatky o samotnej osobe sťažovateľa, stav jeho nápravy (resocializačná prognóza), okolnosti spáchania trestnej činnosti, jeho postoj k jej spáchaniu, povaha trestnej činnosti (týranie blízkej osoby a zverenej osoby), ale aj prostredie, v ktorom by sa ocitol po prípadnom podmieňanom prepustení, či účel trestu. Ústavný súd považuje uznesenie krajského súdu za dostatočne odôvodnené. Za nedôvodnú hodnotí sťažovateľovu námietku o prihliadaní na odsúdenia, ktoré už boli zahladené (bod 16 tohto uznesenia, pozn.). Ak sťažovateľ tvrdil, že v jeho správaní mohla nastať aspoň minimálna zmena, ktorú bolo nevyhnutné zohľadniť, aj na túto okolnosť krajský súd reagoval, keď posudzoval otázku jeho postoja k spáchaniu trestnej činnosti a správaniu v ústave na výkon trestu odňatia slobody, ktoré napokon vyhodnotil ako nateraz nedostatočné. V prípade námietky týkajúcej sa vyhodnotenia jeho priaznivého rodinného prostredia na jeho neprospech ústavný súd uvádza, že v uznesení krajského súdu nenašiel takú formuláciu či odôvodnenie, na základe ktorého by bolo možné považovať túto námietku za dôvodnú. Krajský súd ich nevyhodnotil v neprospech sťažovateľa, avšak ani sociálne väzby s rodinou ho dosiaľ nepresvedčili o možnosti viesť riadny život v budúcnosti, a to aj s ohľadom na charakter a závažnosť spáchanej trestnej činnosti (týranie blízkej osoby a zverenej osoby s následkami vyplývajúcimi zo znaleckého posudku).

19. Z uvedeného vyplýva, že pri stanovení resocializačnej prognózy sťažovateľa sa posudzovanie relevantných okolností neobmedzovalo iba na kriminálnu minulosť sťažovateľa, tak ako to tvrdí sťažovateľ, ale zohľadňovalo komplexne okrem kriminálnej minulosti aj osobnosť odsúdeného (sťažovateľa) a jeho správanie počas výkonu trestu.

20. V protiklade s predmetným záverom sa ale javí byť posledný odsek uznesenia krajského súdu, ku ktorému má ústavný súd výhrady. Jeho znenie navodzuje dojem, ktorý bez ďalšieho môže vyvolať pochybnosť, či krajský súd svojím rozhodnutím *de facto* úplne nevylúčil možnosť podmieneného prepustenia sťažovateľa z výkonu trestu odňatia slobody. V tomto smere je dôležité mať na pamäti, že vytvorenie špeciálnej, prísnejšej právnej úpravy podmieneného prepustenia z strany všeobecného súdu pre recidivistov, ktorí v minulosti „nevyužili šancu“ v podobe podmieneného prepustenia a vo výkone trestu sa ocitli znova, nemožno z ústavnoprávneho pohľadu akceptovať (m. m. I. ÚS 36/2022). Hoci krajským súdom použitá formulácia nezodpovedá právne perfektnému vyjadreniu a mohla vyvolať dojem o absolútnej nemožnosti podmieneného prepustenia z výkonu trestu na slobodu z dôvodu trestnej minulosti, s čím sa ústavný súd nemôže stotožniť a dôrazne upozorňuje na taký spôsob hodnotenia vecí, z okolností predbežne prerokúvanej veci vyplýva, že krajský súd v sťažovateľovej veci posúdil všetky potrebné skutočnosti (v zmysle bodu 18 a 19 tohto uznesenia, pozn.). Napriek použitej formulácii je tak zrejmé, že dosiaľ zistené okolnosti a vykonaný trest odňatia slobody nepresvedčili krajský súd o dosiahnutí účelu trestu a možnosti podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody. Ústavný súd tak uzatvára, že po zohľadnení všetkých faktov vyplývajúcich z uznesenia krajského súdu dospel k záveru, že tieto svedčia v prospech ústavnej udržateľnosti namietaného uznesenia.

21. Vzhľadom na už popísané skutočnosti ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť po jej materiálnom posúdení z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

22. Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde možno v konaní pred ústavným súdom ustanoviť fyzickej alebo právnickej osobe právneho zástupcu, ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (m. m. I. ÚS 333/2020). V prípade ústavnej sťažnosti, pri ktorej je daný dôvod na jej odmietnutie, ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Preto neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom a žiadosti sťažovateľa podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nebolo vyhovené.

23. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. februára 2024

Miloš Maďar
predseda senátu